

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Respondetur argumentis Canariensis. c. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

Cur attri-
buita inter
se formaliter
non prædicantur,
reijciuntur.

actum vnius alteri tribuere: sed de his iterum disputat. 135. cap. 3. & q. 39. art. 5. ubi etiam videbimus, an vna proprietas, vel notio de alia prædicetur, ut paternitas de spiratione.

Deinde notandum est, causam, ob quam vnum attributum formaliter de alio non prædicatur, cum solum differant per intellectum, non esse, quia differant ratione (ut aiunt) ratiocinata, quæ dicitur habere fundamentum in re, & non in solo nostro modo concipiendi: iam enim supra disputatione 117. cap. 3. ostendimus, omnem distinctionem habere aliquod fundamentum, non in re, quæ distinguitur, in hac enim nullum habet fundamentum; sed in alijs, instar quorum fit distinctio, & in nostro modo intelligendi: quare diximus, non esse duplicem distinctionem rationis modo prædicto: est nihilominus duplex modus distinguendi vnum ab alio; aut enim duo distinguuntur à nobis, ut duæ formæ diuersæ, sicut attributa, & sic vnum de alio non prædicatur: aut vnum intelligimus per modum formæ alterius, vel per modum partis, & sic prædicatur, ut animal dicitur de homine, & rationale, ut forma eius: sed utrum abstracta de concretis prædicentur, an non, dicemus disputat. 121. cap. 5.

CAPVT III.

Respondetur argumentis Canariensis.

9.
Solutio
prioris
rationis
Canariensis.

EX dictis facile colligitur solutio rationis prioris sententia. Ad priorem respondeo, ita nostro conceptu distingui sapientiam ab essentia Dei, & substantia eius, ut nostro more intelligendi non apprehendatur, ut deitas, sed, ut aliquid deitatis; ob id tamen non apprehenditur, ut creatura, & ut ab alio, neque, ut à se: quia intellectus solum considerat vnum non considerando aliud; hoc est rationem sapientia, verbi causa, siue illa sit à se, siue ab alio, & quamuis illam consideret, ut aliquid Dei, & affectionem illius, non affirmat, ita esse suapte natura. Hac de causa dicunt Philosophi, *Abstractum non est mendacium*, hoc est, considerantes vnum sine alio, nempe non considerato alio, cum quo reuera est, non dicunt falsum, quia non affirmant ita esse re ipsa abstractum, quod consideratione abstractum est. Sapientia ergo suapte natura est deitas, sed concipitur à nobis, ut affectio, & ut aliquid deitatis, quod re ipsa est à se, quamuis dum consideratur, ut aliquid Dei, nec apprehenditur, ut ens ab alio, quia nihil tale de illa cogitamus, & quamuis cum distinguimus attributa ab essentia, negamus in propositione secundum sensum formalem vnum de alio, & dicamus, essentia non est sapientia, & contra: nunquam tamen asserimus, sapientiam esse ab alio, aut esse creaturam, ad hoc enim necessarium esset, ipsam reuera ab alio esse, ut eodem modo de relatione dicemus infra disputat. 121. cap. 1. ad ad secundum argumentum.

10.

At dicit aliquis, sicut esse per se, & esse in alio sunt rationes transcendentes, quarum aliqua in quouis ente includitur, ita etiam esse à se, & esse ab alio debent esse rationes transcendentes, ac proinde cuius attributo altera illarum conuenire debet.

Respondeo inter esse à se, & esse ab alio, licet in re non possit esse medium, & ita in re sint transcendentia, tamen in consideratione nostra potest

esse medium, & ita non sunt rationes transcendentes in consideratione nostra, sed res aliquæ concipi potest nec sub vna, nec sub alia ratione. Nam ipsa essentia diuina concipitur, ut essentia, quam intelligatur infinita, infinitas enim attributum est in eo formaliter positum, ut res non sit ab alio, sed à se: essentia autem Dei intelligi potest, non intellectus expressè attributis. Et de attributo infinitatis id probatur, quia, ut res concipiamur infinita in genere entis, debet concipi expressè, ut non ab alio, inter hoc autem, quod est concipere rem, ut non ab alio, & concipere, ut ab alio, est medium, nempe concipere sub alia ratione, & prædicato, nam inter contradictoria ex parte rei conceptæ medium esse potest in cogitatione, licet non in re, verbi causa inter esse album, & non esse album non est medium, at inter hoc, quod est cogitare aliquid, ut album, & cogitare, ut non album, medium est, quia cogitari potest illud sub alijs prædicatis, nulla de albedine mentione facta, nec affirmatiue, neque negatiue.

Similiter dicere possumus esse per se, & in alio, esse rationes transcendentes, non in cogitatione ipsa, sed in re, sicut bonum & verum, neque enim de ratione transcendens est, ut etiam cogitatione sit transcendens: quæuis enim res considerari potest absque eo, quod sit vera, aut bona, cum tamen hæ rationes transcendentes sint, similiter considerari potest absque eo, quod consideretur, ut per se, aut, ut in alio, dicitur autem transcendens, non, quia consideratio nostra semper apprehendatur sub illa ratione; sed, quia de illa affirmare potest rationem. Atque ita contingit in attributis: nam licet consideratione nostra non apprehendantur, ut à se, aut, ut ab alio, dicimus tamen ipsa esse à se, & non ab alio.

Ad aliam rationem dicendum est, essentiam, quatenus consideratur, ut substantia Dei, & fundamentum attributorum, non includere in nostro conceptu attributa: nihilominus esse infinitam, etiam sub hac consideratione, & perfectam in genere substantia, infinitas enim substantialis non est habere omnem perfectionem attributorum, ut probauimus supra disputat. 25. cap. 1. sed non habere causam sui esse, essentia autem etiam sine sapientia est hoc modo infinita, est etiam perfecta in genere substantia, & esse; licet nondum sit in genere operandi, & aliorum attributorum, & quia nos pro capto nostro concipimus Deum pauperem, mirum non est, si in priori conceptu intelligamus perfectum, quoad esse substantia, deinde quoad operationes & earum facultates, quia non nisi per partes ipsum mente cogitare possumus. Et quamuis Scholastici Doctores varie explicent rationem infinitatis substantia Dei, ut in ea disputatione retulimus, nullus tamen, nisi recentiores aliqui Theologiae professores, infinitatem Dei eo modo explicauit, ut sit infinitus, quia habet infinitas, aut omnes perfectiones attributorum. Eodem modo de attributis dicimus, vnum quodque apprehendi à nobis perfectum, & infinitum non in genere substantia, sed in genere operandi, quia in infinitate, prout singulis conueniunt attributis, quæ in infinitate, prout singulis conueniunt attributis, diximus disputat. 103. cap. 1. Quare non est necesse, ut attributum sit infinitum in suo genere, continere in se omnia attributa, imò inde non posse illi prouenire infinitatem, etiam omnia attributa contineret, colligitur ex dictis in disputa.

rat. 27. c. 1. quare ad perfectionem formalem vnius attributi, vt est in nostro conceptu, non pertinet aliud attributum.

Ex dictis inferitur, quomodo attributa dicantur esse de ratione essentiae diuinæ. Nam si ratio idem sit, quod natura ipsa, omnia sanè sint de ratione illius; imò nihil aliud sunt quam ipsa. Si vero ratio sumatur pro conceptu, attributa nō sunt de ratione illius, vt constat: eodem modo non sunt de definitione illius, prout definitio est actus intellectus distinguens vnum ab alio. Quare non video, quomodo verum sit id, quod ait Catenariensis, nempe, si vnum attributum perfectè definiendum est, cætera omnia in sua definitione debere concludi: si de definitione, quam intellectus viatorum assignat, loquamur; potius enim, vt ex toto hoc nostro opere constat, cum de singulis attributis disputamus, rationem vnius ab alio distinguere contendimus, vt singula perfectè intelligere possimus. Fatemur quidem, si de finitio esset per intellectum Beati videntis Deum, si- cuti est, vnum solum fore definitionem, qua essentia simul cum attributis simplicissimè cōprehenderetur; at Catenariensis de definitione loquitur attributorum, quatenus à nobis viatoribus definiuntur. An vero ex diuersitate attributorum sit in Deo aliqua compositio, dicemus disputat. 12 r. cap. 3. vbi differemus etiam de relatione, & essentia, vt vtrum componant, & constituent aliquo modo personam, an non.

DISPUTATIO CXX.

An relationes diuinæ distinguantur ex natura rei ab essentia.

Sententia Gilberti. cap. 1.

Quis contra Gilbertum in Concilio Remensi actum fuerit. cap. 2.

Essentiam diuinam ex natura rei differre à relatione, seu personam senserunt Scotus, Nominales, & Durandus, cap. 3.

Relationem, & essentiam nullo modo ex natura rei, sed sola cogitatione nostrā differre auctoritate probatur, c. 4. Eadem opinio ratione confirmatur, cap. 5.

Solutio argumentorum Scoti & Durandi, cap. 6.

CAPUT I.

Sententia Gilberti.

Superest præcipua difficultas, quam Sanctus Doctor tractat in hoc artic. 2. vtrum suapte natura relationes diuinæ differant ab essentia diuinā, an solum per intellectum: nam vtrum spiratio actiua in Patre à paternitate distinguatur ex natura rei, an tantum per rationem, differendum est infra disputat. 138. quanquam autem proposita difficultatis enodatio ex superioribus non difficilè colligitur quia tamen aliqua sunt in ea notatione digna, idè recentitis etiam aliorum opinionibus, more solito nobis ex professo examinanda est; maioris vero perspicuitatis gratia ante omnia præmittenda est sententia Gilberti, & quid contra ipsam in Concilio Remensi fuerit definitum, explicandum. Hic Gilbertus Porretanus auctor sex principiorum apud Logicam Arist. fuit Episcopus Pictaviensis tempore Eugenij III. Papæ, & Conradij III. Imperatoris. Nam, & in Concilio Remensi ab Eugenio III. damnata fuit eius doctrina. Vazquez in 1. partem Tom. II.

Arina, & ipse à Bernardo de errore conuictus, vt infra patebit.

Erroris Gilberti meminerunt ex Scholasticis Alexan. & Bonauent. citati à nobis supra disputat. 114. cap. 1. & S. Thomas, in hoc artic. 2. putaruntque illum in ea fuisse sententia, vt doceret, relationes esse quasi intrinsecus affixas, non inherentes diuinæ essentiae: sed nihil tale ille docuit. Neque vero de distinctione attributorum inter se, aut ab essentia quidquam male asseruit, vt notauimus disputat. 116. cap. 2. nam quamuis diceret, Deum non esse suam sapientiam, sed esse sapientem; nomine Dei, non naturam diuinam, sed personam intelligebat, à qua, sicut dicebat, differre essentiam, sic etiam putabat, differre attributa: imò inter, & attributa essentiam nullam distinctionem ex natura rei constituebant. Nam, vt scribit Otto Frlingensis Episcopus antiquus auctor, qui centum, & amplius annos post Bernardum claruit Imperio vacante anno 1260. libro de gestis Friderici Imperatoris, cuius ipse nepos fuit, cap. 56. & 57. Gilbertus dicebat, nomen, Deus, aliquando poni pro persona, aliquando pro natura, cum ponitur pro natura, concedebat ille Deum esse suam Deitatem, suam sapientiam, &c. Ex quo colligebamus disputat. illa 116. cap. 2. Gilbertum nullam inter essentiam, & attributa posuisse distinctionem ex natura rei. Cum vero, Deus, ponitur pro persona diuina, dicebat, non esse concedendum simpliciter Deum esse suam Deitatem, vel esse suam veritatem, nisi explicando statim, id est Deum, id est verum, & sic de alijs, cuius explicationis meminit Bernardus, serm. 80. in Cantica, & affirmat damnatam fuisse, vt perueriam, & suspectam ab Eugenio, & Patribus Concilij Remensis, cuius acta sequenti cap. recitabimus. Cumque idem Gilbertus diceret, vt ex ijs, quæ referemus, patebit, Deum non esse essentiam suam, sed per suam essentiam; idè hanc propositionem, Deus est essentia diuina, concedendam tantum esse dicebat, si essentia diuina, esset in casu auferendi, non in casu nominandi: ac si diceret, Deus non est deitas, sed est deitate Deus: sicut etiam non est æternitas, sed æternitate æternus. Ideoque Bernardus in illo serm. 80. referens errorem Gilberti, & discipulorum eius, ait; Diuinitate (inquiunt) Deus est, sed diuinitas non est Deus. Quare quoties Bernardus contra ipsum probat, Deum esse ipsam deitatem, & sapientiam, & cætera attributa, vt in illo sermone, & lib. 5. de consideratione, accipit Deum pro persona, non pro natura diuina. Eodem modo auctor commentarij in librum Boethij de Trinitate apud B. dam 8. tom. colum. 113. cum meminit huius Concilij & erroris Gilberti, inquit, in eo sensu Gilbertum dixisse, Deus est deitate Deus, vel bonitate bonus, vt constructio esset transitiva, quæ sanè constructio locum videtur habere cum sola distinctione formali ex natura rei. Dicitur autem intransitiua constructio, cum nulla est distinctio; vt cum dicimus, filiatio est proprietas relationis, vel relatiua, hoc est, proprietas, quæ est ipsa relatio. Neque vero solam constructionem transitivam concedebat Gilbertus nostro modo concipiendi, sicut nos concedimus, cum dicimus paternitas est proprietas personæ, cum à persona ex natura rei non distinguatur; sed concedebat etiam suam constructionem ex natura rei. Auctorem vero illius commentarij, quem allegauimus,